

II. ULÁSZLÓ KIRÁLYLYÁ VÁLASZTÁSA.

— ELSŐ KÖZLEMÉNY. —

I.

Mátyás király végső napjai méltó befejezését képezik a fényes pályának, melyet uralkodása három évtizedén át megfutott. Hatalmas állam korlátlan fejedelme volt. Leggyűlöltebb ellenségét megalázva, tartományaitól megfosztva, fővárosát saját székhelyéül választva, a béke föltételeit dictálhatta neki, és ezek elfogadását napról-napra várhatta. Leghőbb óhaja teljesülésétől, hogy életében biztosítsa fiának az örökösödést, rövid idő választotta el. És — azt hívé — eljutott végtére oda, hogy ifjúsága kedvencz ábrándjait, férfikora folytonosan ápolt terveit valósítva: egész figyelmét és erejét a török birodalom megsemmisítésére irányozhatja. A jogosúlt önérzet nyíltságával szólott gyakorta reményeiről, melyekkel vállalkozása elé néz; kétségtelennek látta, hogy Dsem herczegnek, a szultán elmenekült lázadó testvérének, felhasználásával, ha a keresztény hatalmak támogatásában részesül, rövid idő múlva a végcsapást fogja mérni a portára.

Mindez derült hangulatba hozta. A külföldi diplomatákat, a kik ingerlékeny kedélye kitöréseitől sokat szenvedtek volt, az 1490-iki év első hónapjaiban rendszerint mosolylyal fogadta, a társalgást nem egyszer vig nevetés szakította meg. A köszvény kízó rohamai sem bírták jó kedvét tartósan megzavarni. Az előhaladó betegség vészajtósló tünetényeit nem vette észre. Akként intézte dolgait, mint a ki az évek hosszú sorára biztosan számíthat. ¹⁾

¹⁾ A milánói követ és a pápai nuntius jelentései. Amazok közrebocsátva a »Diplomátiai Emlékek Mátyás király korából« IV. kötetében; ezek kiadatlanok, a velencei szent Márk könyvtárban.

Ápril 4-ikén, virágvasárnapját fényesen ülte meg, és az isteni tisztelet végeztével Velence búcsúzó követét lovaggá ütötte. Arczát föltűnő pirosság borította, mely a megújuló életerő nyilatkozatának látszatott, de élete leáldozó napjának alkony-pírja volt. ¹⁾

Estefelé hirtelen rosszul lett. Szélhűdés érte, mely látását elhomályosítá és szavát elnémítá. Vívódása a halállal másfél napig tartott; ápril 6-ikán reggel kiszenvedett. ²⁾

Corvin János, a mint atyja állapotának reménytelen voltát fölismeré, nem vesztette el fejét. A haldoklót elhagyva, fölkeresé egyenként a Bécsben időző magyar urakat, pártfogásukba ajánlotta magát. Többen elérzékenyülve, könnyekkel szemeikben fogadták, hogy »miként atyja hű szolgálói voltak, híven fognak szolgálni neki is.« ³⁾

Mialatt az országnagyok lelkét, egy pillanatra legalább, a nagy veszteség fölött érzett fájdalom egészen betölté, egy idegen diplomata volt az első, a ki a királyválasztás ügyében az actiót megindítá. Ez a milánói követ, *Trevigliói Maffeo* cancellár volt. Mivel a Bianca herczegnővel kötött házassági szerződés végrehajtásának föltétele az volt, hogy Corvin János a magyar koronát viselje; udvara iránt tartozó kötelességének ismerte, hogy János herczeg ügyét fölkarolja.

Néhány órával a nagy király kimúlta után, fölkereste *Dóczy Orbán* egri püspököt és *Bakocs Tamás* győri püspököt, Mátyás bizalmas tanácsosait, kiknek a házassági ügy iránt, éveken át folytatott tanácskozásokban nagy részök volt. Emlékeztette őket a fogadásra, melylyel magokat uralkodójuk irányában lekötelezték, és az ígéretekre, melyeket ő maga is nyert tőlök. A diplomatiai nyelvben nem szokatlan túlzással, megjegyzé, hogy a milánói udvar a házassághoz beleegyezését nem annyira Mátyás fölhívásának engedve, mint inkább a két főpap biztosításai alapján adta.

Mindketten azt válaszolták, hogy »a milyenek voltak az

¹⁾ A pápai nuntius 1490. ápril 6-iki jelentése.

²⁾ A pápai nuntius és a milánói követ ápril 6-iki jelentéseik.

³⁾ A milánói követ idézett jelentése. D. E. IV. 161.

atya, olyanok lesznek a fiú irányában; igyekezni fognak, hogy a többi urakat megnyerjék; és bíznak a sikerben.« Bakocs úgy nyilatkozott, hogy a herceg megválasztását kétségtelennek tartja; bár nem hallgatta el, hogy Mátyás özvegye és unokatestvérei, a Gerébek, ellene fognak dolgozni.

A követ rögtön a Geréb-testvérekhez sietett. Ezek — László erdélyi püspök és Mátyás a királyi huszárók parancsnoka — hidegen fogadták. Utóbb a társalgás folyamán kedvezőbben nyilatkoztak; a miben a követ az ő rábeszélése hatását látta; mindazáltal nem volt megnyugtatta, és a helyzetet már most kétségesnek ismerte föl.¹⁾

Ezért nem mulasztotta el magát Corvin Jánost erélyes föllépésre ösztönözni. Buzdította, hogy magatartásával atyja méltó fiának tüntesse föl magát. Biztosította, hogy a milánói hercegek,²⁾ kik úgy tekintik mintha testvérök volna, az ő érdekében mindent meg fognak tenni, a mi hatalmokban áll. Végül felvilágosítást kért tőle: hogy ügye mint áll? mit várhat az országtól és különösen atyafiaitól?

A herceg következőképen válaszolt: Istentől — úgymond — semmit oly melegen nem kér, mint azt, hogy atyja erényeit elsajátíthassa, és az ő példáját minden erejéből utánozni fogja. A követnek eddigi fáradozásaiért köszönetet mond, és fölkéri, hogy kísérje őt Budára. Bizonyosnak tartja, hogy királylýá megválasztják, mert erre az urakat esküjök kötelezi. Leginkább Zápolyai Istvánra és Báthori Istvánra számít, a kik oly hatalmasak, hogy őt trónra emelhetik, még ha a többi urak ellenszeggülnének is. Eszerint a korona megszerzéséhez a milánói udvar segítségére nincs szüksége; de hálával fogadja, ha a törökök és németek által fenyegetett ország védelmére nyújt pénzsegélyt. Végre kinyilatkoztatja, hogy a tervezett házassághoz szilárdúl ragaszkodik, és elvállalt kötelezettségeit teljesíteni fogja, ha életébe kerülne is.

Maffeo figyelmeztette a herceget, hogy illúsiókban él, ha a magyar urakban föltétlenül bízik; csak arra legyen gondja, hogy az országot elnyerje, védelméről majd azután gondoskodják.

¹⁾ Mindez még az ápril 6-iki jelentésben foglaltatik.

²⁾ Galeazzo János a névleges herceg és gyámja Moro Lajos a kormányzó herceg nevében tette ajánlatait a követ.

De Corvin János nem látta a veszélyt, alaptalanoknak nyilvánította a követ aggodalmait. »Bizonyos vagyok benne — mondá — hogy meg fognak választani, a miért is siettetni fogom a választást.«

A diplomata hallgatott; de nem volt megnyugtatva. »Azok közé tartozom — írja küldőinek — a kik a tényleges eredményben látnak csak teljes biztosságot.« ¹⁾

És csakugyan a magyar főpapok és világi urak, amint királyuk hült tetemeit körülállották, már gondolkodni kezdettek módokról, mint oldhatnák föl magokat a neki tett ígéretek kötelező erejétől. Legelső gondjuk az volt, hogy időt nyerjenek. Ezért fölmerült körükben az a terv, hogy a gyászünnepélyek után egyelőre *országkormányzót* választanak, a királyi trón betöltését pedig több hónapra elhalasztják, hogy »az események fejlődését lássák.« ²⁾

A kormányzó tisztére jelöltjük *Báthori István* volt, a ki minden kelléket egyesíteni látszott. A dúsgazdag főúr szennytelen jellemét, tiszta erkölcsseit és vallásos buzgalmát szelvében magasztalták. Egyetlen szenvedélye és ambíciója: a hitetlenek elleni háború vala. A kenyérmezei hős fényes tényekkel igazolta személyes vitézségét és hadvezéri képességét. Ellenben szeretett azzal dicsekedni, hogy a keresztény hatalmak ellen viselt háborúkban nem volt része. Most a nagy király halála után, égett a vágtyól, hogy terveit ő vigye keresztül, és azonnal sürgetni kezdte a pápánál, hogy Dsem török herceget szolgáltsák ki néki. ³⁾

A tudományos műveltségnek még elemeit is nélkülözte ugyan — nevét sem volt képes az oklevelek alá írni, — de ez a körülmény, a mint Mátyás királyt nem tartotta vissza attól, hogy az országbírói tisztet ruházza rá, úgy most sem gördített volna föl magasztalása elé akadályt. ⁴⁾

¹⁾ A milánói követ ápril 8-ikán írt két jelentésének elseje. 164.

²⁾ A pápai nuntius már ápril 7-iki jelentésében, a milánói követ ápril 8-iki második jelentésében szól ezen terről.

³⁾ A pápai nuntius ápril 7-iki és a milánói követ ápril 8-iki jelentései, melyek Báthori magasztaló jellemzésében találkoznak.

⁴⁾ Az Ulászló és Frigyes között 1491. november 7-én létrejött békekötés oklevele alatt olvashatni: »Ego Georgius de Bathor nomine patruí mei domini Stephani de Bathor wayuode etc. *scribere ignorantis, recognosco propria manu.*« (Eredeti példánya a bécsi állami levéltárban.)

Azoknak élén, a kik János herczeg megválasztását ellenezték, és a kormányzó-választás tervét fölkarolták, az özvegy királyné állott. ¹⁾ *Beatrix* soha sem mutatott Corvin János iránt jóindulatot. Ellenkezőleg, kezdettől fogva mindent megtett, hogy az ő trónöröklésére vonatkozó terveket megghiúsítsa. A legitim hitves természetszerű önérzete fölháborodott arra a gondolatra, hogy a trónt férjének törvénytelen viszonyból származott gyermeke foglalja el. E mellett nem mondott le a reményről, hogy még az ő frigyök-ből is származhatik fiörökös. ²⁾

A hitves és nő jogosult érzelmeihez a korlátolt szellemű, elkényeztetett fejedelem-asszony indokolatlan ambíciójának ösztönzései csatlakoztak. A meg nem fogyatkozó szeretet és gyengédség, melynek bizonyítékaival a nagy király mindvégig elhalmozta; az a hódolat, melylyel a király kedvéért magyarok és idegenek környezék: arra a meggyőződésre hozta, hogy mindaz kiváló személyes tulajdonainál fogva illeti meg, és hogy Mátyás trónjának, ha törvényes gyermeket nem hagy maga után, más, mint ő nem lehet örökös.

¹⁾ A milánói követ april 11-iki jelentésében ezen tervet a királynénak tulajdonítja. (D. E. IV. 170.) — Azon *védírat*, melyet később (1493.) Ulászló király érdekében, egyik híve szerkesztett (hogy eljárását *Beatrix* irányában igazolja) említi, hogy Mátyás halála után »Regine procuratores et subornati nonnulli proceres... nunc Federicum eligendum, nunc Gubernatorem Regni creandum et rem ad interregnum redigendam suaderent...« (A védírat czíme: »Wladislai Serenissimi Ungarie Boemieque Regis Apologia.«) Ajánlva van Ulászló római követének, a nyitrai püspöknek. A szerző *Udis* (Ουδεις = senki) álnév alá rejtőzik. Úgy tünteti föl magát, mintha Rómában tartózkodnék, és soha sem lett volna Magyarországbán. De Ulászló és az ország legtitkosabb viszonyaiba be van avatva. Talán nem más, mint az olnüezi kolostorba visszavonult János váradi püspök. Nevezetes részletekben gazdag. Mint *védírat*, tehát irányzatos mű, óvatossággal használandó föl. Mindazáltal számos részlete szembetűnően magán viseli a történeti igazság jellemvonásait. — Egykorú másolatban a prágai egyetemi könyvtár egy miscellanea-codexbe tartotta fönn. *Udis Apologidja* néven fogjuk idézni.

²⁾ *Beatrix* Corvin János anyjára is kiterjesztette gyűlöletét. Vádat emelt ellene, hogy ő okozza ördögi mesterséggel terméketlenségét. Ulászló király 1494. nyarán, a pápai követnek azon okok között, a melyek miatt *Beatrix*ot nem veheti nőül, fölhozza: »quod sit maleficiata, et ipsam Reginam hoc deduxisse et probasse, contra Barbaram ipsius Regis concubi-

Ezért sérelemnek, úgy szólván merényletnek tekintett minden olyan lépést, mely igényeivel ellentétben állott. Neheztelését nem egyszer érezteté Mátyással is, a ki vele szemben kimeríthetetlen türelmet tanúsított, anélkül, hogy gyengéd kérései, meggyőző érvei és dús ajándékai a rögeszméjéhez ragaszkodó nőt lefegyverezni képesek lehettek. ¹⁾

A királyné kész volt minden eszközt fölhasználni, hogy az óhajta valósulása elé gördülő akadályokat elhárítsa. Így például: hogy a Corvin János és a milánói hercegnő között a házasság létrejöttét meggátolja, attól az ép oly vakmerő mint esztelen tétől sem riadt vissza, hogy a házassági szerződés megkötésére küldött váradi püspök részére utasítást hamisított, a mi fölfödöttetvén, az eszközül szolgáló titkárnak majdnem fejébe került. ²⁾

Ily előzmények után nem meglepő, hogy a Mátyás kimúltát követő napokban forgalomba jöttek oly hírek, a melyek szerint a Beatrix által nyújtott méreg idézte volna elő a király halálát, melyet a királyné azért siettetett volna, hogy Corvin János királyá választását megelőzze, és a magyar trónra segítse Miksa római királyt, a kinek ígéretét bírta, hogy nőül veszi. ³⁾

Ezen hírek kétségkívül alaptalanok valának. De miután Mátyás halála bekövetkezett, özvegye lelkében bizonyára nagyobb volt a félelem, hogy a trón magaslatáról le kell szállania, mint a fájdalom, férje elvesztése fölött.

Míg azt színlelé, hogy a sulyos csapás egészen lesujtotta, és akként nyilatkozott, hogy kolostor magányában kívánja életét

nam, et processus desuper habitos extare, et hoc universo Regno Hungarie et doctoribus Universitatis Viennensis constare.« (A pápai követ 1494. augusztus 2-iki jelentése Velenczében.) A pápai követ, ezen jelentésében írja, hogy többektől hallotta »Reginam ipsam ex prefato Rege Mathia concepisse et abortum fecisse.«

¹⁾ Mátyás király ezek felől érdekes részleteket beszél el, Beatrix testvéréhez, a calabriai herceghez küldött üzenetében. (Kovachich Scriptores minores. I. 343.)

²⁾ Ezt az esetet tüzetesen beszéli el a milánói követ, 1489. augusztus 15-iki jelentésében. D. E. IV. 251.

³⁾ 1490. május 8-iki pesarói tudósítás, D. E. IV. 175.

végezni; ¹⁾ az ő szokott szívósságával megkezdi a hatalom megtartására czélzó tevékenységét.

Kezdetben azzal hízelgett magának, hogy őt magát fogják uralkodójuknak a magyarok elfogadni. Majd az a nem kevésbé különös gondolat villant meg agyában, hogy testvérbátyja *Frigyes* herceg megválasztását viszi keresztül. ²⁾ A mikor pedig belátta, hogy egyik terv sem számíthat pártolásra: azt az expedienst karolta föl, hogy a magyar trónt az azért versengő idegen fejedelmek egyike nyerje el, oly föltétel alatt, hogy őt nőül és uralkodó-társúl fogadja.

Mátyás halála óta még egy hét sem telt el, és az udvarnál mindenféle combinatiókat lehetett hallani arra nézve, vajjon Miksa római királynak, Ulászló cseh királynak, vagy épen az öreg lengyel királynak fogja kezét nyújtani az özvegy királyné. ³⁾ Bár régóta suttogták, hogy a daliás megjelenésű cseh király meghódította Beatrixot; ⁴⁾ aziránt, hogy a férj megválasztásánál szíve néma marad, és csak a agyavágyása érdekei lesznek mérvadók, tisztában volt mindenki.

A római király udvaránál is, a mint Mátyás haláláról az első, még bizonytalan hírt megkapták, kétségtelennek tekintették, hogy a magyar király megválasztásánál Beatrix házassága döntő tényező fog lenni. *Miksa* úgy vélekedett, hogy Beatrix Ulászlónak akarja nyújtani kezét. Ezt egyáltalán nem irigyelte vetélytársától. Mindazáltal, hogy tőle az özvegy királyné jóakarátának politikai előnyeit megvonja, ő maga is kilátásba helyezé Beatrixnak a házasságot; óvatosan kerülve mindazáltal a kötelező ígéretet. ⁵⁾

¹⁾ Costabili Beltrand april 11-iki levele a ferrarai herceghez. D. E. IV. 425. És Beatrix emlékirata, melyet 1494-ben nyújtott be a pápához. (A velencei könyvtárban.)

²⁾ A milánói követ május 7-iki jelentése és a nápolyi királynak május 24-én Sforza Ascanio bíbornokhoz írt levele. D. E. IV. 187 203. — Udis Apológiája, a főntebb idézett helyen, szintén említi Frigyes herceg jelöltségét.

³⁾ Costabili Beltrand idézett april 11-iki jelentése.

⁴⁾ Dubravius szerint 1479. nyarán az olműczi találkozásnál történt volna az.

⁵⁾ Az Innsbruckban levő milánói követ april 17-iki jelentése. D. E. IV. 174. Azon levélben, melyet Mátyás halála után írt Miksa a királyné-

Mátyás halálának híre az európai udvarokat nem találta készületlenül. A betegsége folyamáról időnként érkező tudósítások közel kilátásba helyezték azt. És így azok, a kik koronáira áhítoztak, már eleve átgondolhatták a teendő lépéseket.

Miksa volt az első idegen trónkövetelő, a ki igényeivel jelentkezett. April 19-ikén, Innsbruckból proclamatiót bocsátott ki Magyarországra rendeihez. Előadta, hogy atyja Frigyes császár, mikor V. László halála után magyar királylyá választatott, mivel alattvalói jólétét inkább, mint a maga érdekét viselte szíven, a béke helyreállítása végett, jogairól lemondott és Mátyást királyul elismerte, azon föltétel alatt, hogy ha ez törvényes fiörökös nélkül száll sírba, a korona a császárra, illetve fiörökösre szálljon. Ezen eset most bekövetkeztén, jogosan igényeli, hogy a magyar rendek királyul fogadják. Biztosítja őket, hogy az ország kiváltságait és szabadságait megerősíteni, sőt gyarapítani, a mennyiben megcsonkítottak, helyre fogja állítani; és régi óhaját teljesítve, erejét a kereszténység közös ellenségének megtörésére fogja irányozni. Nehogy pedig jogai érvényesítését bárki megakadályozhassa, a birodalom fejedelmeinek támogatásával hadakat gyűjt.

nak, pártfogását kikérve, viszont igéri: »et nos vicissim pro dignitate et statu vestro servando, quicquid in facultatibus nostris est, liberali animo in discrimen ponere non dubitaremos, id nempe ad utriusque nostrum exaltationem et honorem conducet et regie dignitatis statum haud dubium firmissimo ac dignissimo loco collocabit.« (Firnhaber. Beiträge zur Geschichte Ungarns unter der Regierung der Könige Wladislaus II. und Ludwig II. — 21.) — »Mindkettőjük fölmagasztalása« és »királynéi méltóságának megszilárdítása« alatt Beatrix nem érthetett egyebet, mint azt, hogy Miksa nejevé és kormánytársává akarja tenni. Egyébkiut ez ügyben Miksa előszóval, bizalmas utasítással látta el Magyarországra küldött követeit. Meghagyja nekik, a királynéval »heimlich zu handeln«, és ha látják, »dass die Königin Macht und Regiment hett, alsdann mit ir und den iren tapferlich und freundlich zu handlen, als die Küniglich Maiestät des insonderheit mundlich bevelhe tan hat.« (Firnhaber. 29.) Amit *Fessler* (V. 692.) és utána *Horváth Mihály* (III. 240.) ír, hogy Miksa mindjárt kezdetben elidegenítette a királynét, mert őt »anyjának« címmezve, illusiót szétoszlatta, nem felel meg a valóságnak. Beatrixot Miksa: »kedves testvérének« (sorori et consanguinee nostre carissime) címezi.

A rendek tehát senkitől se féljenek, és ügyét, hazájok javára, bátran karolják föl.¹⁾

Miksa csakugyan rögtön útra kelt, hogy atyjának beleegyezését és a birodalom fejedelmeinek segítségét, a magyar korona megszerzésének vállalatára kikérje. ²⁾ Az volt óhajtása, hogy atyja, a ki iránt a magyarok határozott ellenszenvet tápláltak, mondjon le az ő javára. De Frigyes ép oly makacsul ragaszkodott jogaihoz, a mily tehetetlen volt megoltalmazásukban. Lemondásról hallani sem akart; és csak ahhoz adta hozzájárulását, hogy vele együtt Miksa is választassék és koronáztassék meg magyar királylyá.³⁾

Mátyás halála idején köztudomású volt, hogy a magyar trónra *Ulászló* cseh király is számít, ki igényeit arra alapította, hogy Albert magyar király leányának: Erzsébetnek fia. És különös véletlen, hogy míg a Habsburg-dynastia körében az atya és fiú kölcsönös féltékenysége támasztott nehézségeket; a magyar trón betöltésének kérdése a Jagelló-házban még veszélyesebb ellentétet idézett föl; ugyanis Kázmér lengyel király és neje ifjabb fioknak: *János Albert* herczegnek óhajtották megszerezni a magyar koronát.

Az ország tehát négy trónkövetelő föllépése által okozott nagy válság küszöbén állott, mikor Mátyás király tetemével családja és hívei april 13-ikán Székesfehérvár felé megindultak. A gyászmenet lassan evezett le a Dunán. Negyed napra érkezett Komáromba. Innen küldötte szét Beatrix, a körében egybegyűlt főrendek hozzájárulásával, meghívó-leveleit a Rákoson május 17-ikén megnyitandó *királyválasztó* országgyűlésre. ⁴⁾ April 24-ikén fogadta be a székesfehérvári sírbolt a nagy király porait.

1) Az okirat egykorú másolata a modenai állami levéltárban.

2) Az Innsbruckban levő milánói követ május 7-iki jelentése.

3) Frigyes császár april 25-ikén a morvaországi rendekhez fölhívat intéz, hogy miután Magyarország a szerződések értelmében rá szállott, őt tekintsék uralkodójuknak (Palacky Geschichte Böhmens. V. kötet. I. rész. 334.) Miksa 1490. június 1-én értesíti a magyar rendeket, hogy a császár »consensit ut et nos in Regem Hungariae eligamur et coronemur.« Firnhaber 23.

4) Kovachich Vessigia Comitiorum. 406.

II.

Ez alatt a magyar főrendek bizalmas tanácskozásokat folytattak a teendők iránt. A nádori méltóság üresedésben volt. A primási széket gyermek foglalta el. Az ország tehát nélkülözötte azokat, a kik trónüresedés idején, törvény és szokás erejénél fogva, hívatva lettek volna a rendek élére állani. Azok, kik Mátyás udvaránál a hatalom és befolyás legnagyobb mértékét bírták volt: *Báthori István* országbíró és erdélyi vajda, *Zápolyai István* szepesi gróf és Ausztria főkapitánya; *Dóczi Orbán* egri püspök, nádori helytartó és kincstárnok, *János* váradi püspök és cancellár, *Bakocs Tamás* győri püspök ragadták most kezeikbe az ügyek vezetését.

Aziránt csakhamar megegyezés jött létre közöttök, hogy az ország érdeke az interregnum mielőbbi megszüntetését követeli. Ezért az ország-kormányzó választásának tervét elejtették.

Ez után a legelső kérdés, mely fölmerült, az vala: vajjon Mátyás életében tett ígéreteiket megtartva, Corvin Jánost választás-e meg utódjának?

Tanácskozásaik folyamáról és az elhatározásaikban mérvadó okok természetéről emlékeink nem nyújtanak fölvilágosítást.

Bizonyára a legtöbb előtt — egész pályájok tanúskodik arról — ismeretlenek maradtak a hazaszeretet azon magasztos érzelmei, a melyeknek hatása alatt saját érdekeikről teljesen megfeledkezni, azokat a haza javának föláldozni készek lettek volna. De másfelől azon föltevésével, hogy önzésök által elvakítva, a haza javáról megfeledkeztek, azt a magok érdekeiért föláldozni készek voltak, — ellenök a hazaárulás vádját emelnők, a mit igazolni alig lehetne.

Hazájok java és a saját érdekek, a trón betöltése kérdésénél, egyáltalán nem tűnt föl előttök oly ellentétesnek, hogy az egyiket szem előtt tartva, a másikat mellőzniök kellene.

Minden alkalommal — mint látni fogjuk — leplezetlen nyíltsággal, mondhatnók cinismussal, hangoztatták, hogy olyan uralkodót kívánnak, a ki Mátyás erőteljes, kiméletet nem ismerő kormányzását folytatni, önkényöket korlátozni nem fogja. De a jelöltek közül egyik sem adta a hatalmas szellem oly jeleit

a melyek kizárták volna a reményt, hogy őt trónra emelve »üstö két markukban tarthatják.«

És a mennyiben csatlakozásukért, méltóságok vagy jószágok adományozásában, jutalmat vártak, meg lehettek nyugodva, hogy az árt, melyet a koronáért egyik jelölt ajánlhat vagy megadni hajlandó lehet, a másik sem fogja megtagadni.

Eszerint mivel mindegyiktől egyaránt nagy előnyöket és kedvezéseket várhattak, félni pedig egyiktől sem volt okuk : bizonyos elfogulatlansággal és tárgyilagossággal kereshették azt, hogy a *haza* java mit kíván?

Mátyás uralkodása alatt, Magyarország helyzetének mindig elismert fontossága az európai államrendszerben, még szembetűnőbb lett. Kétségtelen volt, hogy Ausztria, Csehország és Lengyelország csak Magyarországgal kapcsolatban emelkedhetik irányadó hatalom magaslatára. Ez magyarázza meg az ezen államokban uralkodó dynasztiáknak a magyar korona elnyerésére czélzó folytonos kísérleteit. Viszont aziránt szintén nem merülhetett föl többé kétség, hogy Magyarország elszigetelten, a legnagyobb fejedelem kormánya alatt sem képes föladatait megoldani ; a mint-hogy Mátyást is a szomszéd országok megszerzésének vállaltaira a viszonyok logikai szükségessége, nem az ambíció szeszélye készítette.

Mindezekből azt a következtetést kellett levonni, hogy Corvin János megválasztása Magyarország hatalmi állásának megingatását vonná maga után ; a trónjára vágó két uralkodóház részéről oly veszélyeket idézne föl, melyekkel János herceg talán akkor sem lett volna képes dacolni, ha nevének varázsát a törvénytelen származás el nem homályosítja ; ha atyjá kincseivel nagy jelleme is örökségkép száll vala rá.

És azok, a kikre ezen tényállás megfontolása döntő sulyal látszott bírni, a hálátlanság és szószegés vádjával szemben, nem egyedül a »*salus rei publicae*« törvényére utalhattak.

Mikor kötelezettséget vállaltak Mátyás irányában, hogy fiát utódjául elfogadják ; ezt azon utógondolattal, mondhatnók föltétellel tették, hogy Mátyás a maga életében viszi keresztül János herceg megválasztását és koronázását ; hogy előkelő fejedelmi ház sarját szerezi meg neki nőül ; hogy Morvaország és

Szilézia birtokát biztosítja részére ; hogy a császárt (talán a meghódított terület egy részének visszaadásával) igényeiről való lemondásra bírja ; végre, hogy Corvin János, a kormányzás és hadviselés mesterségébe általa beavatva, a fényes uralkodás folytatására reményt fog nyújtani.

Mátyás ezen föltételeket hallgatagon maga is elfogadta. Belátta, hogy Corvin Jánosnak a korona elnyerésére, vagy, ha azt életében elnyernie sikerül, megtartására, a főrendek ragaszkodása nem nyújt elegendő biztosítékot. Ezért az ő megválasztását maga kívánta keresztülvinni, és csak azon időpontot akarta bevárni, a mikor Morvaország és Szilézia János herceget uralkodóul elfogadta, és Frigyes császári jóakarátát részére biztosította.

A halál megghiúsította terveit. És most Corvin János nem volt egyéb, mint egy nagy király törvénytelen fia ; terjedelmes uradalmakat és dús kincseket bíró tapasztalatlan ifjú, a ki atyjától minden ellenségét öröklé, sőt ezek számát az özvegy királyné még gyarapította.

Azoknak soraiban, a kik most arra határozták el magokat, hogy a királyválasztásnál Corvin Jánost mellőzni fogják, bizonyára igen sokan az ország jövődjére gondoltak nem személyes tekintetek által vezetettek. Ezt annál inkább föltehetjük, mert Corvin János gyengesége és bőkezűsége — mindkét jellemvonását a tények egész sorozata fogja csakhamar kitűntetni — mindenkinek ambíciója és érdekei kielégítésére biztos reményt nyújthatott.

És az elpártolásban legelső épen az vala, János váradi püspök, a ki Mátyás bizalmát legnagyobb mértékben bírta, a politikai helyzet titkaiba legjobban be volt avatva, és a ki személyes önzetlenségét oly ténynyel bizonyíthatá be, mely a gyanúsítás lehetőségét is kizárja. Ugyanis ekkor már el volt tökéelve, hogy magas méltóságaitól megválva, kolostor magányába fog elvonulni, a mely elhatározását abban a pillanatban valósítja, a mikor politikája, Ulászló koronázásával, diadalát üli.

Ő Mátyás halálakor Morvaországban járt, a hová Corvin János ügyében küldetett. A mint Bécsbe visszaérkezett, a milánói követ előtt úgy nyilatkozott, hogy János herceg királylyá

választása, a mely ez előtt könnyen sikerülhetett, és ha Mátyás még csak néhány napig él, valóban meg is történt volna, most már nagy nehézséggel jár.¹⁾ Néhány héttel utóbb pedig egyenesen kimondotta, hogy azt »lehetetlennek« tartja.²⁾

Corvin János megválasztásának »lehetetlenségével,« *a nemzeti királyság* föntartásának lehetetlensége is ki volt mondva.

Néhány hatalmas oligarcha abban a hitben élt ugyan, hogy családjának szintolyan jogcíme van a koronára, mint a Hunyadiháznak volt,³⁾ és különösen Báthori István szívesen vállalkozott volna, unokaöccse György irányában, Szilágyi István szerepére;⁴⁾ de igényeikkel nem bátorkodtak nyíltan föllépni, és csakhamar azokhoz csatlakoztak, a kik kezdettől fogva el voltak határozva, hogy *idegen uralkodó* fejére teszik szent István koronáját.

Ezen tekintetben csak két idegen uralkodó-ház jöhetett szóba: a *Habsburgok* és a *Jagellók* dynastiája, a melyeknek régi hagyományok, családi összeköttetések és közös politikai érdekek készítették elő az utat Magyarország trónjára.

Az *ausztriai ház* uralmának megalapítására ezidőszerint a körülmények nem voltak kedvezők. *IV. Frigges* császár nélkülözé mindazon tulajdonokat, melyekkel uralkodók a népek tiszteletét és rokonszenvét megnyerhetik; emellett a magyar rendek szemében perfid eljárásával, melyet Mátyás irányában tanúsított,

¹⁾ A milánói követ ápril 11-iki jelentése D. E. 170.

²⁾ A milánói követ május 22-iki jelentése. D. E. IV. 201.

³⁾ A magyar rendek, mikor Frigyes császár követeinek Ulászló megválasztását tudomásul adják, említik, hogy János hercegen kívül »talán még más magyar urak is« igényt tartottak a magyar koronára. (»Villeicht noch ander ungrisch Herrn.« — Firnhabernél. 68.) Ezen magyar urak egyike lehetett Zápolyai István, a kiről néhány évtizeddel utóbb *Herberstein Zsigmond* osztrák diplomata, hallomás után, följegyzi, hogy kis fiát, Jánost férfigagasságra fölemelve, így szólott volna: »Vólnál most ekkora, királylány tennélek!«

⁴⁾ Tubero Lajos, néhány évtizeddel utóbb írt történeti munkájában említi, hogy »quidam existimant Stephanum seorsum inter amicos . . . fratris filio Georgio regnum obliqua petiisse oratione.« Egyszermind Báthori István beszédét közli, melyben az országnagyokat meg akarta volna arról győzni, hogy magyart kell a trónra emelni. De ezen beszéd kétségtelenül Tubero műve. (Commentariorum de temporibus suis liber primus. Frankfurti 1627-ik évi kiadás. 12—14.)

gyűlöletessé, majd tehetetlenségével gúny tárgyává tette magát. Népszerűtlenségének következményei fia, *Miksa* személyére is visszahatottak. A milánói követ, mindjárt Mátyás halála után, azt a meggyőződését fejezi ki, hogy Frigyesnek és Miksának a magyar korona elnyerésére nincs kilátásuk, mert — úgy mond — »magyarok és németek természetes ellenségek gyanánt állanak egymással szemben.«¹⁾

Az ország rendei hozzájárulásával létrejött szerződések Frigyesnek, Mátyás magtalan halála esetére, biztosították az örökösödést; de azoknak kötelező erejét már akkor megtagadták a magyar urak, mikor János herceg javára kötötték le szavukat. Sőt azon körülmény, hogy Frigyes és Miksa, szerződések alapján követelheték a trónt, ügyökre inkább hátrányos volt, mint előnyös; mert igényeikben a királyválasztási jog ellen intézett támadást látott a nemzet.²⁾

Igy tehát a magyar főrendek sorában csak kevesen az Ausztriával határos országrészekből: a Bánffiak, Kanizsaiak, Frangepánok karolták föl most a Habsburgok jelöltségét.³⁾

Általánosabb rokonszeny uralkodott az országban a *Jagellóház* iránt. Törzsanyja Nagy-Lajos leánya, az egyház által szentnek tisztelt Hedvig volt; és I. Ulászlóban Magyarországnak olyan királyt adott, a kinek uralkodása és hős halála kegyeletes emléket hagyott hátra. Két évtized előtt is ezen uralkodóházhoz folyomdta azok, a kik Mátyás erélyes kormányzásával elégtelennek lévén, helyébe lengyel herceget szándékoztak emelni.

Kázmér lengyel király fiai közül az elsőszülött *Ulászló* Csehország királya volt. Nem lehetett kétség aziránt, hogy a cseh koronától Mátyás által elszakított Morvaország és Szilézia haladék nélkül hozzá csatlakoznak. Emellett a lengyel koronára is számíthatott. Így tehát Magyarország trónjára emelkedve, kilátásba helyezé hatalmas államszövetség létesítését, a mely

1) 1490. april 8-iki jelentés.

2) Mint látni fogjuk, erre különös súlyt fektettek a magyar rendek, mikor Frigyes és Miksa mellőzését követelik előtt indokolják.

3) Oklevelek, melyek összeköttetéseket Miksával föltüntetik, csak szeptember és október hónapokból maradtak fenn; de valószínű, hogy már a királyválasztás előtt is Miksa részén állottak.

Nagy Lajos és Mátyás törekvéseinek célját képezé, és elég erős leendett úgy a nyugati hatalmak világuralmi terveit megghiúsítani, mint a török szultánok hódításainak határt szabni.

Az idegen trónkövetelők között e szerint legtöbb előnyt az országnak Ulászló ígért.

Az ő személyes jelleme és csehországi uralkodása teljesen megfelelt a magyar urak óhajtásainak. Ifjú korában Csehország királyának megválasztva, képes volt magát, Mátyás hatalmával szemben, a trónon föntartani; a harctéren és még inkább a diplomatai alkudozásokban jelentékeny sikereket vívott ki. Emellett a rendek jogait tiszteletben tartotta, kímélte érdekeiket.

Habár ekkor még senki sem látta előre, hogy erélytelensége néhány év múltával tehetetlenséggé fog növekedni ¹⁾, a magyar urak arra számíthattak, hogy irányadó befolyásukat az ország ügyeinek vezetésére, melyet kezeikből Mátyás kiragadott, vissza fogják szerezni; és azzal a reménnyel kecsegtethették magokat, hogy uralkodójuk nagy hadi vállalatoktól tartózkodva, áldozatokat tőlök követelni nem fog.

Igy tehát a magyar urak azon reménnyel kecsegtethették magukat, hogy hazájukat megvédelmezni az ő áldozatkészségök igénybe vétele nélkül is képes lesz; támadó hadi vállalatokra pedig gondolni sem fog. Bizonyosnak vélhették, hogy az ő nevében ők uralkodhatnak, és a korlátokat, melyeket a Mátyás erélye önkényöknek szabott, lerombolhatják.

A *váradai püspök* tehát, a mikor első, a ki föladatául tűzte ki Ulászló megválasztását, és titok leple alatt nagy buzgalommal működött, hogy a főrendeket megnyerje, könnyen meggyőzheté őket arról, hogy a cseh király pártjára állva hazájok és a magok érdekei szempontjából a leghelyesebben járnak el. ²⁾

¹⁾ Horváth Mihály azon ítélete, hogy a »tunya, gyáva« Ulászló »kormányja már Csehországban is gúny s megvetés tárgya volt«, nem alapszik a történeti emlékek tanúságán. Ezekre támaszkodva, *Palacky* »gutmüthiger und keineswegs selbstischer Mann« gyanánt jellemezi »dessen einzige Schuld darin bestand, dass er kein Despot war, und es nicht verstand mit Gewalt die unedlen Eigenschaften seiner vornehmsten Unterthanen in Zaum zu halten.« 343. l.

²⁾ A milánói követ május 18-iki jeletésében írta, hogy a váradai püspök — saját nyilatkozata szerint — belátván Corvin János meg-

Ugy látszik, azonnal Mátyás halála után érintkezésbe lépett Ulászlóval. Közvetítőül *Pernstein Vilmos* csehországi főmarsall szolgált, a ki áldozatkész lelkesedéssel karolta föl uralkodója ügyét, a magyar és a cseh korona egyesítésére nyíló alkalmat.¹⁾

Ulászló bizonyára készséggel hatalmazta föl a váradi püspököt, hogy méltóságok és adományok ígéretével lekötöztethesse a magyar urakat. Az egyének és viszonyok ismerete megkönnyítette célja elérését. S ez csakugyan, ismerve *Bakocs Tamás* győri püspöknek hatalom és befolyás utáni vágyát, azt az ígéretet tette neki, hogy a mikor ő a szerzetes öltönyt fölveszi, a *cancellárságot* részére ki fogja eszközölni.²⁾

Zápolyai István, úgy látszik, maga szabta meg a csatlakozás föltételeit. Azt kívánta, hogy Ulászló, ha a magyar trónt elnyeri, mindjárt uralkodása első évében, Lublin és Podolin várakat, a hozzátartozó mezővárosokkal és uradalmakkal, valamint a lengyel koronától visszaváltandó tizenhárom szepesi várost, örök tulajdonúl, adományozza neki; továbbá, hogy a zálogjogczímen Mátyás

választásának lehetetlenségét, Ulászlóhoz csatlakozott, és erőfeszítéseket tesz, hogy az urakat részére vonja. (Ezen jelentése nincs meg; de utal rá május 22-iki jelentésében.) Május 25-ikén pedig jelenti, hogy a váradi püspök »inkább eszességével, mint tekintélye által kivitte, hogy a magyar urak a cseh király megválasztatását tartják legkívánatosabbnak.« D. E. IV. 201. 204.

¹⁾ Pernstein Vilmos, harmincz évvel utóbb, (1520 augusztus 13-ikán) Zsigmond lengyel királyhoz írt levelében kiemeli, hogy Ulászlót a magyar trónra főleg az ő buzgalma és áldozatkészsége segítette. Senki más, mint ő — úgymond — ezt az érdemet nem igényelheti. Saját pénzével nyitott neki utat Magyarországba. Nagy összegeket kölcsönözött, melyek egy részét a királynak adta, másik részét azoknak, »a kik által alkudozott.« Palacky, a ki e levelét idézi, egyszersmind fölhozza Ulászló király 1490 május elsején kelt oklevelét, a melyben Pernsteinnek tőle kölcsön vett 24,000 arany forintért elzálogosítja Frauenberg várat és uradalmát. Ugyancsak Palacky idézi a váradi püspöknek 1490 június 26-ikán Pernsteinhez írt levelét, a melyből kétségtelen, hogy Pernstein szolgált a püspök és a király között közvetítőül. (Palacky i. m. 335 és 337. Jegyzetek.)

²⁾ 1494-ben, János váradi püspök, akkor már ferenczrendű szerzetes, maga beszélt a teanoi püspöknek, a pápa magyarországi követének, hogy ő bírta rá Bakoesot, a cancellárság ígéretével, a csatlakozásra. (A pápai követ 1494. augusztus 2-iki jelentése a velencei könyvtárban.)

királytól nyert Kremsír vára és uradalma birtokában erősítse meg, és birtokjogát fiára is terjeszsze ki. Ulászló nehézség nélkül elfogadta a föltételeket, és erről már május 7-ikén oklevelet állított ki.¹⁾

Ulászló ugyanakkor a május 8-ikán Prágába összehívott országgyűlésen kieszközölte a csehországi rendek támogatását. Ezek helyeselték terveit, és a magyar trón elfogadását azért is ajánlották, hogy így a cseh koronától elszakított tartományok visszacsatolását biztosítsa.²⁾

Mindazáltal a magyar főrendek soraiban nem hiányoztak, a kik a Jagelló-házból kívánván uralkodót adni az országnak, Ulászlóval szemben elsőséget adtak ifjabb testvérének *János Albert* herczegnek. Élükön *Báthori István* országhíró és *Magyar Balázs* főkapitány állottak. Mátyás király ezen harczias szellemű hadnagyai vonakodtak elfogadni olyan fejedelmet, ki ellen az ország sok éven át háborút folytatott, és a kiról egyszersmind köztudomású volt, hogy béke és nyugalom után áhítozik. Ellenben ifjabb testvérét, *János Albert herczeget*, épen ez időben népe, mint diadalkoszorúzott hőst ünnepelé. 1489-ben, mikor a tatárok Litvániába törtek, őt állította atyja a sereg élére. A szerencse kedvezett neki. A tatárok két részre oszolva, dúlták a tartományt. A tizenötezer fegyveresből álló egyik hadosztályt a herczeg ingoványos vidékre csalta és véres csatában megsemmisítette. Majd a másik hadosztályt, mely tízezer embert számított, kereste föl, és súlyos veszteséget okozva soraiban, az országból kiűzte. Győzelmei híre Magyarországon is nagy hatást idézett elő és őt Mátyás legméltóbb utódjának tünteté föl.³⁾ Egyúttal magyarországi hívei

¹⁾ A cseh nyelven kiállított oklevelet *Schedius* közli (Zeitschrift von und für Ungarn. 1804. folyam. VI. 317.) azon megjegyzéssel, hogy »eredeti példánya előtte fekszik.« *Palacky* (i. h. 336) hitelesnek tekinti ezen oklevelet. — Az oklevél bekezdése, a hol Ulászló azt mondja, hogy *Zápolyai Istvánnak* »igéretet tett volt, és most újra igéri« . . . kétségteleuné teszi, hogy jóval az oklevél kiállítása előtt, Ulászló meghatalmazottja által történt az ígéret.

²⁾ *Palacky* i. m. 335.

³⁾ *Cromer* elbeszélvén *Albert herczeg* 1489-iki diadalait, megjegyzi: »Quae res ipsi adjumento fuit ad Regnum Hungariae ad piscendum. (De originibus et rebus gestis Polonorum, Bazel. 1568—416.)

nem kételkedtek, hogy azon előnyökben, melyeket Ulászló megválasztása, Lengyelország és Csehország szövetsége által, ígér, öcsce is részesítheti az országot; mindazon hátrányok nélkül, melyeket az a helyzet teremt, a mikor egy uralkodó több koronát visel. ¹⁾

Báthori, mint országbíró és erdélyi vajda, hatalmas család feje és kiterjedt uradalmak birtokosa, arra számíthatott, hogy nagyszámú követőkre fog találni. De öcscsén Báthori Miklós váczai püspökön kívül, úgy látszik, csak *Rozgonyi István* és *Perényi Imre* csatlakoztak hozzá a főrendek soraiból.

Ezalatt, május második felében, *Corvin János* is fölismerte a helyzetet. Belátta, hogy a főrendek hűségére nem számíthat, és csak fegyver hatalmával biztosíthatja magának a trón birtokát. ²⁾ Atyja példájának utánzását azzal készült megkezdeni, hogy az ő választásánál is a fegyveres tömegek pressiója képezze a döntő tényezőt. Ráskai Balázs megnyitotta előtte a budai és visegrádi várakat, rendelkezésére bocsátotta a koronát és a kincstárt. Kis Máté, kinek gondjaira voltak bízva a lipcsei várak és uradalmak, valamint Székely Jakab kapitány csapataikkal zászlai alá siettek. ³⁾

¹⁾ A milánói követ már ápril 8-ikán jelenti, hogy Ulászlót a katonai párt nem fogja támogatni. (Serano militi che lo recusarano, tamquam *imbellem*, parendogli anche grave sottomettersi a chi è quasi stato sottoposto a questo Regno. (?)*) Ellenben, úgymond, a lengyel király többi fiai ellen kifogást nem tehenek. (D. E. IV. 168.) Hogy Báthori István kezdetben Albert pártján állott, Tubero elbeszéléseiből tudjuk. (Schwaundner. II. 122.) Magyar Balázs, mint Bonfin lapjain olvashatjuk, Ulászló megválasztása után is Albert pártjának főtámasza volt. Ugyanaz szól Báthori Miklós föllépéséről Albert érdekében. Rozgonyit egy Pray által idézett oklevél nevezi Albert párthívének. (Annales. II. 214.) Perényi Imre birtokait, mivel Alberthez csatlakozva, hűtlenség bűnébe esett, Ulászló 1491. január 13-ikán az egi és váradi püspököknek adománnyozza. (Az oklevél eredetije az országos levéltárban.)

²⁾ A milánói követ május 22-ikén írja: »Io vedo el Duca Zovanne fora de speranza del favore de li Baroni nè lui medesimo crede che li possi succedere se non per forza, et alla forza questi li fanno mirabile provisione.« És május 25-ikén: »Lui medesimo despera de la electione, se non per forza.« 205. (D. E. IV. 201.)

³⁾ A milánói követ említi mint János herceg »fautori militari« sorában a legkiválóbbakat. 208.

Míg a herczeg hadakat gyűjtött és Milánóba is fordult pénzsegélyért, ¹⁾ egyszersmind nem mulasztá el azt sem, hogy az érdekek kapcsaival csatoljon minél többeket magához. Adományokkal és ígéretekkel nem fukarkodott. ²⁾ És önzetlen barátot szerzett magának *Váradí Péter* kalocsai érsekben, a kit atyja hét éven át fogva tartott és ő most, május 20-ikán szabadon bocsátott. ³⁾

Ellenben *Beatrix* királyné nyiltan szakított János herczeggel, a mit tíntetőleg kifejtett azzal, hogy vonakodott vele a királyi várakban megszállani; Dóczy Orbán püspök budai házáat választotta tartózkodási helyül. A milánói követ, mikor a fejedelme által János herczeg érdekében írt ajánló leveleket megkapta, a *Beatrix* részére szólót már nem kézbesíthette, mert attól tartott, hogy a királyné szemébe nevetne. ⁴⁾

A nyilvánosság színe előtt folytonosan a vigasztalhatatlan özvegy szerepét játszotta, a ki a világ hiúságait megvetve, az oltár zsámolyánál fog vigaszt keresni. De egyszersmind titokban azon mesterkedett, hogy ezen szent tervek elejtésére kényszerítsék. A pápai nuntius és a nápolyi követ útján oda hatott, hogy a pápa egyenesen parancsolja meg neki, hogy kezét, a kereszténység érdekében, a megválasztandó magyar királynak nyújtsa; a magyar rendektől is elvárta, hogy ez irányban kéréseikkel ostromolni fogják. ⁵⁾

¹⁾ A milánói herczeg június 7-ikén budai követének írja: »... Duca Zovanne, al quale per la richiesta che ci ha fatto di denari...« 216.

²⁾ Az országos levéltár május első napjaiban (5 és 6-ikán) Dóczy Orbán és Dánffi András javára kiállított adományleveleit őrzi.

³⁾ L. e sorok írójának, a »Századok« 1883-ik évi folyamában közrebocsátott dolgozatát: *Váradí Péter* élete.

⁴⁾ A *Beatrix*hoz, valamint az egrí, váradí és győri püspökök, Zápolyai, Báthori, Kínizsi és Geréb Mátyás részére szóló, ápril 15, 20, 25-ikén kelt, milánói ajánlólevelek közölve vannak D. E. IV. 172—182. A milánói követ május 22-ikén írja, hogy a királynénak a herczeg kérelmei »sariano state uno pabulo de riso.« 202. És május 25-ikén: »La Regina non solamente disente dalo Duca, ma lo oppugna quanto pò.« 205.

⁵⁾ A milánói követ május 25-ikén jelenti a királynénak a pápai nuntius és a nápolyi követ által szótt fondorlatait. És még június 20-ikán írja: »Questa Serenissima Regina... jacta de volere essa monaca. quod ego ab ea audivi.« 206. 224.

Az volt óhajta, hogy Miksára essék a rendek választása. A római király házassági ajánlatai őszinteségét elég oka lett volna kétségbe vonni. De hiúsága és nagyravágyása egészen elvakította. Az a gondolat, hogy a császári cím várakozik rá, elragadtatással tölté el, melyet eltitkolni nem volt képes. ¹⁾

Ily körülmények között, Ulászló párthívei, a sokféle ellenséges irány közepett, minden tényezőt, mely céljok elérésében segíthet, gondosan számításukba vontak. Még a milánói udvarról sem feledkeztek meg, és azzal kecsgették, hogy Biancát, Corvin János jegyesét, Ulászló nőül fogja venni. ²⁾ Arról is gondoskodtak, hogy szükség esetén fegyveres erő álljon rendelkezésükre. ³⁾

Igy tehát baljóslatú előjelek között nyílt meg a királyválasztó országgyűlés.

FRANKÓI VILMOS.

1) A milánói követ még június 20-ikán írja: »Questa Serenissima Regina se affatica, quanto pò, per el Serenissimo Re de Romani, per una effusissima ambitione de essere Imperatrice, cuius dignitatis vix videtur ferre desiderium, in tanto, ché etiam nomen regium illi sordet.« 224.

2) A milánói követ május 25-iki jelentése. 205.

3) Ugyanazon jelentésben olvassuk: »Questi Praelati et Baroni hanno facto electione de molta gente ad vim cohibendam.« 205.